

Monastyrska T. B.

Ternopil National Economic University

ACCOUNTING MAINTENANCE OF CONDOMINIUM ACTIVITY: THEORETICAL AND APPLIED ASPECTS OF EXPENSES

Summary

The theoretical questions of the registration providing of activity of condominium are investigational in part of charges. Grouping of types of charges of condominium is carried out depending on the type of activity. Practical recommendations of account of charges are developed.

Key words: condominium, charges, single-sourcing, account, management.

УДК 336.225.64:657.432:336.564(477)

Проскуріна Н. М.

Запорізький національний університет

УДОСКОНАЛЕННЯ НАРАХУВАННЯ ПОДАТКУ НА ПРИБУТОК ПІДПРИЄМСТВА В КОНТЕКСТІ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНІСТІ

Досліджені теоретико-практичні питання зміни об'єкту оподаткування податком на прибуток підприємств України задля уникнення кризи неплатежів, погіршення фінансового стану підприємства та втрати підприємством ліквідності та платоспроможності. Запропоновано процедуру обчислення валового доходу до оподаткування через формулу його розрахунку.

Ключові слова: дебіторська заборгованість, прострочена дебіторська заборгованість, платоспроможність, податок на прибуток.

Постановка проблеми. Сучасний етап економічного розвитку країни характеризується значним уповільненням платіжного обороту, що викликає зростання дебіторської заборгованості на підприємствах. Тому важливим є ефективне управління дебіторською заборгованістю, спрямоване на оптимізацію загального її розміру та забезпечення своєчасної інкасації боргу.

Послаблення розрахункових умов, що збільшує дебіторську заборгованість покупців, впливає на обсяг оборотних засобів, що має підприємство, а якщо брати до уваги податковий тиск з боку держави, постає важливе питання де брати оборотні кошти та як уникнути податкових платежів із тих ресурсів, які ще реально підприємство не отримало та які вже відобразило в своєму обліку.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Значний внесок у дослідження процесів управління дебіторською заборгованістю, особливостей її формування та інкасації зробили такі вчені: М. Бандурка, І. Бернар, І. Бланк, А. Борисов, Л. Бражнікова, Л. Коваленк, Е. Козлова, Ж. К. Коллі, М. Коробов, М. Кужельний, А. Крушевський, О. Лаврушин, Г. Москалю, Т. Момот, С. Мочерний, Л. Ремньова, В. Торкатюк та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. У більшості існуючих наукових праць, присвячених питанням управління дебіторською заборгованістю, в повній мірі не досліджені теоретико-методичні положення та практичні аспекти щодо удосконалення організаційно-економічного механізму управління дебіторською заборгованістю в контексті на підприємствах податкового законодавства. Відсутній визначення цього організаційно-економічного механізму управління.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є розробка практичних рекомендації щодо удосконалення обліку дебіторської заборгованості на рівні підприємств на підставі вивчення стану та критичного аналізу діючої в Україні практики обліку

дебіторської заборгованості в контексті податкового законодавства.

Завданням стало визначення проблеми в існуючій системі оподаткування податку на прибуток підприємства в частині дебіторської заборгованості та обґрунтування пропозицій щодо їх вирішення.

Виклад основного матеріалу. На сьогодні поширеною причиною втрати підприємствами ліквідності та платоспроможності є криза неплатежів. Криза неплатежів – це різновид фінансової кризи, що має системний характер і через яку велика кількість підприємств не може розрахуватися за своїми зобов'язаннями. Ця проблема виникає через зниження активності підприємств під час фінансової кризи. При зменшенні активності підприємство отримує менший дохід та скорочується кількість грошових потоків, а ліквідність активів господарюючого суб'єкта знижується. У зв'язку з тим, що підприємства не одержують своєчасно оплату за надані товари та послуги, виникає ланцюгова реакція неплатежів, що призводить до утворення дебіторської заборгованості та затримки розрахунків з кредиторами.

Дебіторська заборгованість – це сума заборгованості дебіторів підприємства на певну дату [1].

Господарська практика свідчить, що на розрахунки з покупцями за відвантажену продукцію (виконані роботи і надані послуги) припадає більш як 80% загального обсягу дебіторської заборгованості підприємств, що робить її основним об'єктом фінансового управління [2].

В економічно розвинених країнах заходу нормально вважають частку дебіторської заборгованості в активах підприємства близько 20%. Про такі показники на підприємствах України можна лише мріяти. Як свідчать статистичні дані, фактичний розмір дебіторської заборгованості на більшості вітчизняних підприємств не менший за 50% [3].

Згідно даних Державної служби статистики України дебіторська заборгованість на підприєм-

ствах України складала: в 2008 р. – 1023035,2 млн. грн., в 2009 р. – 1217895,8 млн. грн., в 2010 р. – 1374810,4 млн. грн. в 2011 р. – 1499971,5 млн. грн., в 2012 р. – 1426657,0 млн. грн. [4]. Отже, дана ситуація вказує на існування критичної ситуації в економіці держави.

В цих умовах особливого значення набуває питання необхідності зміни об'єкту оподаткування податком на прибуток задля уникнення кризи неплатежів, погіршення фінансового стану підприємства та втрати підприємством ліквідності та платоспроможності.

Питання оподаткування сумнівної заборгованості податком на прибуток регулюється ст. 159 Податкового кодексу України.

Згідно з пп. 159.1.1 Податкового кодексу України «Платник податку – продавець товарів (робіт, послуг) має право збільшити суму валових витрат звітного періоду на вартість відвантажених товарів (виконаних робіт, наданих послуг) у поточному або попередніх звітному податкових періодах у разі, коли покупець таких товарів (робіт, послуг) затримує без погодження з таким платником податку оплату їх вартості (надання інших видів компенсацій їх вартості). Таке право на збільшення суми валових витрат виникає, якщо протягом такого звітного періоду відбувається будь-яка з таких подій:

а) платник податку звертається до суду з позовом (заявою) про стягнення заборгованості з такого покупця або про порушення справи про його банкрутство чи стягнення заставленого ним майна;

б) зазначена затримка в оплаті (наданні інших видів компенсацій) перевищує 90 календарних днів та платник податку – продавець отримує від покупця згоду про визнання раніше надісланій йому претензії у порядку досудового врегулювання спору або не отримує відповіді на таку претензію протягом строків, визначених законодавством;

в) за поданням продавця нотаріус вчиняє виконавчий напис про стягнення заборгованості з покупця або стягнення заставленого майна (крім податкового боргу)» [5].

Абзац «а» пп. 159.1.1 Податкового кодексу України передбачає звернення до суду. Але якщо суд не задовольнить позов або рішення буде прийнято на користь іншої сторони, платник податку буде вимушений знову віднести суму заборгованості до складу валового доходу. Якщо платник податку здійснює врегулювання сумнівної заборгованості на підставі абз. «б» пп. 159.1.1 Податкового кодексу України, то право на збільшення витрат виникає лише за умови обов'язкового надіслання претензії до покупця. У такому разі право на збільшення витрат виникає у податковому періоді, на який припадає остання з таких подій:

а) закінчення 90-го календарного дня з моменту граничного строку погашення заборгованості, передбаченого договором, і неотримання продавцем відповіді на таку претензію протягом строків, визначених законодавством;

б) отримання від покупця згоди про визнання раніше надісланої йому претензії у порядку досудового врегулювання спору або неотримання відповіді на претензію протягом строків, встановлених законодавством України [5].

Отримання від покупця протягом строків, встановлених законодавством України, відповіді на претензію, в якій таку претензію відхилено, не дає права платнику податку – продавцю на збільшення валових витрат відповідно до абз. «б» пп. 159.1.1 Податкового кодексу України. У цьо-

му випадку продавець повинен використовувати порядок врегулювання сумнівної заборгованості, передбачений абзацами «а» або «в» зазначеного підпункту.

Якщо у майбутньому покупець повністю або частково погашає заборгованість, попередньо віднесена продавцем до складу витрат згідно з положеннями п. 159.1 Податкового кодексу України, продавець збільшує дохід на суму компенсації, одержаної від дебітора, у податковий період, протягом якого відбулося повернення зазначеної заборгованості або її частини (пп. 159.4.1 Податкового кодексу України): «Повідомлення про збільшення витрат або доходу, з посиланням на відповідні положення п.п. 159.1.1 та п.п. 159.1.2 п. 159.1, платник податку – продавець надає податковому органу разом з декларацією за звітний період та іншими первинними документами, які підтверджують наявність дебіторсько-кредиторської заборгованості».

Заборгованість, попередньо віднесена до складу витрат згідно з пп. 159.1.1 Податкового кодексу України, яку не може бути примусово стягнуто з покупця у зв'язку із закінченням строків позовної давності або яка визнається безнадійною внаслідок недостатності активів покупця, визнаного банкрутом у встановленому порядку, або внаслідок її списання згідно з умовами мирової угоди, укладеної відповідно до законодавства з питань банкрутства, не змінює податкові зобов'язання продавця у зв'язку з таким визнанням. При цьому збільшення витрат не відбувається.

Тож ми бачимо, що сплата податку обов'язкова при нарахуванні доходу, але ж реально такий дохід може не бути підкріплений грошовими коштами, через заборгованість покупців. Підприємство в цьому випадку, сплачуючи податок, використовує власні обігові кошти, а за умови, що заборгованість може стати простроченою у майбутньому, а отримання грошових коштів може затягнутися на доволі довгий час, ми стикаємось з проблемою браку грошових коштів, яка може призвести до втрати підприємством платоспроможності, а в подальшому і банкрутства.

Таким чином, доцільним було здійснювати нарахування податку на прибуток після отримання грошових коштів від контрагента за укладеною угодою. Для цього об'єктом оподаткування має стати вже оплачений дохід. Тобто та дебіторська заборгованість, що вже була оплачена контрагентом. Розрахувати її можна за формулою:

$$KтC_{п} + Kт_{о} - KтC_{к} = ОВД \quad (1)$$

де,

$KтC_{п}$ – Кредитове сальдо рахунку 361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями» рахунку на початок періоду;

$Kт_{о}$ – Кредитовий оборот рахунку 361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями» за оподаткований період;

$KтC_{к}$ – Кредитове сальдо рахунку 361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями» на кінець періоду;

ОВД – Оподатковуваний валовий дохід.

Але деякі підприємства ведуть облік прийнятих авансів у рахунок наступного відвантаження продукції (надання робіт, послуг) не на балансовому рахунку 361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями», а на конкретному виділеному для цих цілей балансовому рахунку 681 «Розрахунки за авансами отриманими», тож для них формула розрахунку оподаткованого валового доходу буде дещо відрізнятися:

$$KтC_{п} + Kт_{о} - KтC_{к} = ОВД \quad (2)$$

де,

$KтC_{п}$ – Кредитове сальдо рахунку 681 «Розрахунки за авансами отриманими» на початок періоду;

$Kт_{о}$ – Кредитовий оборот рахунку 681 «Розрахунки за авансами отриманими» за оподаткований період;

$KтC_{к}$ – Кредитове сальдо рахунку 681 «Розрахунки за авансами отриманими» на кінець періоду;

ОВД – Оподатковуваний валовий дохід.

Крім того, на нашу думку цілком доречно, було б розроблення та впровадження форми звітності (або додатку до декларації про прибуток підприємства), в якій можна було б прослідкувати, яка частка доходу вже надійшла у вигляді ліквідних активів, а яка ще залишається доходом лише на папері. Тобто, постійний контроль за станом дебіторської заборгованості та застосування відповідних заходів щодо стягнення боргів з боку управлінського персоналу підприємства дозволив би оптимізувати несплати дебіторів в податковому аспекті.

Висновки і пропозиції. Дебіторська заборгованість є ключовим об'єктом управління оборотними активами підприємства. Регулювання дебіторської заборгованості регулюється чітко визначеним нор-

мативним актом П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість». Через те, що прострочена дебіторська заборгованість може не повернутися підприємству і підприємство понесе збитки, а також тому що нормами податкового кодексу встановлено сплату податку на прибуток з ще неоплаченого доходу – виникають труднощі з оборотними коштами підприємства, яких і так бракує по причині виникнення дебіторської заборгованості, що в подальшому призводить до втрати ліквідності та платоспроможності підприємства, а в розрізі ситуації в країні – може призвести до кризи неплатежів. Тож, на нашу думку, треба змінити об'єкт оподаткування податком на прибуток і перенести його на вже сплачений дохід від реалізації. А також ввести додаткову податкову форму звітності, за допомогою якої податкова служба зможе відстежувати, який дохід вже було оплачено, а який залишається дебіторською заборгованістю підприємства.

Все ці доповнення та зміни допоможуть підприємствам вдосконалити управління дебіторською заборгованістю, послабити негативні наслідки списання безнадійних боргів та вплинути на попереднє прийняття рішення щодо співробітництва з непорядними контрагентами. Крім того, попередити втрату ліквідності та платоспроможності підприємства, підвищити показники їх діяльності.

Список літератури:

1. Дебіторська заборгованість: Положення (стандарт) бухгалтерського обліку, затв. Наказом Міністерства фінансів України від 08.10.99 р. № 237 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi bin/laws/main.cgi?nreg=z0725-99>.
2. Коваленко Л. О. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. / Л. О. Коваленко, Л. М. Ремньова. – 2-ге вид., переробл. і доповн. – К. : Знання, 2005. – 485 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://library.if.ua/book/52/3796.html>.
3. Москалюк Г. О. Облік та контроль дебіторської заборгованості: існуючі проблеми та шляхи їх вирішення / Г. О. Москалюк // Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку : [збірник наукових праць] / відповідальний редактор О. Є. Кузьмін. – Львів : Видавництво «Львівська політехніка», 2012. – С. 173-179.
4. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
5. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.sta.gov.ua/doccatalog/document?id=300559>.

Проскура Н. Н.

Запорожский национальный университет

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ НАЧИСЛЕНИЯ НАЛОГА НА ПРИБЫЛЬ ПРЕДПРИЯТИЯ В КОНТЕКСТЕ ДЕБИТОРСКОЙ ЗАДОЛЖЕННОСТИ

Резюме

Исследованы теоретико-практические вопросы изменения объекта налогообложения налогом на прибыль предприятий Украины для избегания кризиса неплатежей, ухудшения финансового состояния предприятия и потери предприятием ликвидности и платежеспособности. Предложена процедура исчисления валового дохода через формулу его расчета.

Ключевые слова: дебиторская задолженность, просроченная дебиторская задолженность, платежеспособность, налог на прибыль.

Proskurina N. N.

Zaporozhye National University

IMPROVEMENT TAX PAID PROFIT TAX IN THE CONTEXT OF RECEIVABLES

Summary

The question of changing the profit taxation object of Ukrainian companies is examined in order to avoid non-payments crisis, the worsening of the company's financial condition and company's loss of liquidity and solvency. Charge procedure of gross revenue before taxation is offered via the formula of its calculation.

Key words: accounts receivable, overdue account receivables, solvency, profit tax.